

**Wymagania na poszczególne oceny
z historii dla klasy III gimnazjum do programu nauczania „Śladami przeszłości”**

Temat lekcji	Zagadnienia, materiał nauczania	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczający	dostateczny	dobry	bardzo dobry	celujący
Rozdział I: Europa i Polska w czasach oświecenia						
1. Oświecenie w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • odkrycia naukowe epoki oświecenia • główne idee oświeceniowe • powstanie wolnomularstwa • sztuka XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: oświecenie, racjonalizm • właściwie określa ramy czasowe oświecenia • wymienia najwybitniejszych przedstawicieli epoki: Newtona, Woltera • wyjaśnia zastosowanie maszyny parowej 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: oświecenie, empiryzm, racjonalizm, deizm, ateizm, klasycyzm, encyklopedyści • przedstawia dokonania postaci: Izaaka Newtona, Karola Monteskiusza, Woltera, Jamesa Watta • charakteryzuje zasadę trójpodziału władzy sformułowaną przez Monteskiusza • omawia hasła równości społecznej głoszone przez Jeana-Jacques’a Rousseau • wymienia idee oświecenia i rozpoznaje ich wpływ na naukę, literaturę, filozofię, architekturę i sztukę 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Karola Linneusza, Benjamina Franklina, Denisa Diderota • omawia znaczenie odkryć epoki oświecenia • wymienia najważniejsze wynalazki XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Edmunda Cartwrighta, Johna Kaya, Denisa Diderota • porównuje klasycyzm z innymi kierunkami artystycznymi • charakteryzuje styl rokoko 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje wpływ epoki oświecenia na kształtowanie się modeli ustrojowych XIX w. • omawia rolę masonerii
2. Nowe potęgi europejskie	<ul style="list-style-type: none"> • przemiany w Rosji pod koniec XVII w. i w XVIII w. • rozwój Prus w XVIII w. • reformy w monarchii austriackiej w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok ogłoszenia Prus królestwem –1701 r. • poprawnie posługuje się terminem absolutyzm oświecony • wskazuje na mapie Rosję, Prusy i Austrię 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: junkrzy, wojna północna • wymienia najważniejsze reformy przeprowadzone w Rosji, Prusach i Austrii 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny i skutki reform przeprowadzonych w Rosji, Prusach i Austrii • ocenia znaczenie przeprowadzonych reform dla układu sił w Europie XVIII w. • podaje lata wydarzeń: 1689 r. – początek samodzielnych rządów Piotra I, 1756–1763 – wojna siedmioletnia 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rozwój terytorialny Rosji, Prus i monarchii austriackiej • porównuje reformy oświeceniowe wprowadzone w Prusach, Rosji i Austrii 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje wpływ ideologii oświecenia na powstanie państw absolutyzmu oświeconego
3. Rzeczpospolita za panowania Wettinów	<ul style="list-style-type: none"> • polsko-saska unia personalna • wojna północna i jej skutki 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: wojna północna, Sejm Niemy • podaje lata wydarzeń: 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1699 r. – pokój w Karłowicach, 1717 r. – Sejm Niemy 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: konfederacja warszawska, konfederacja sandomierska, Order Orła 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje politykę wewnętrzną i zewnętrzną Wettinów • szczegółowo omawia 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje samodzielnej oceny znaczenia i następstw rządów

	<ul style="list-style-type: none"> • rządy Augusta III • skutki unii polsko-saskiej 	<p>1697 r. – koronacja Augusta II Mocnego, 1763 r. – śmierć Augusta III Sasa</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania Stanisława Leszczyńskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Augusta II Mocnego, Augusta III Sasa • charakteryzuje skutki wojny północnej dla Polski • wskazuje na mapie zasięg terytorialny Rzeczypospolitej za panowania Sasów • wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w. 	<p>Białego</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1704–1709 i 1733–1736 – panowanie Stanisława Leszczyńskiego, 1709 r. – bitwa pod Połtawą, 1721 r. – pokój w Nystad, 1736 r. – sejm pacyfikacyjny • wyjaśnia okoliczności elekcji Augusta II Mocnego • opisuje przebieg wojny północnej • wymienia przyczyny i przejawy kryzysu państwa polskiego w czasach saskich 	<p>znaczenie oraz skutki wojny północnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • przy pomocy mapy wyjaśnia zmiany położenia międzynarodowego Rzeczypospolitej w XVIII w. na tle sytuacji międzynarodowej • analizuje politykę wewnętrzną i zewnętrzną Wettinów 	<p>Wettinów w Rzeczypospolitej</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przyczyny wzrostu nietolerancji religijnej w Polsce
4. Ostatni król elekcyjny	<ul style="list-style-type: none"> • elekcja Stanisława Augusta Poniatowskiego • początek rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego • konfederacja barska • pierwszy rozbiór Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: konfederacja barska, sejm rozbiorowy • podaje rok pierwszego rozbioru Polski – 1772 r. • wymienia przyczyny i skutki pierwszego rozbioru 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Familia, Rada Nieustająca • podaje rok koronacji Stanisława Augusta Poniatowskiego – 1764 r. • omawia okoliczności elekcji Stanisława Augusta Poniatowskiego • przedstawia rolę postaci: Tadeusza Rejtana, Mikołaja Repnina • wskazuje na mapie zmiany terytorialne po pierwszym rozbiórze Polski • wymienia przyczyny i skutki pierwszego rozbioru 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: konfederacja słucka, toruńska, radomska, prawa kardynalne, ryngraf, innowierca • podaje rok zawiązania konfederacji barskiej – 1768 r. • omawia reformy sejmiku konwokacyjnego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę postaci: Maurycego Beniowskiego, Kajetana Sołtyka, Józefa Andrzeja Załuskiego, Wacława Rzewuskiego, Józefa Pułaskiego, Michała Krasińskiego oraz ocenia ich wpływ na dzieje Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie ocenia działalność króla w latach 1764–1772
5. Tajemnice sprzed wieków – Co przedstawia „Kołacz królewski”?	<ul style="list-style-type: none"> • reakcje mieszkańców Europy wobec rozbioru Rzeczypospolitej • rycina „Kołacz królewski” • kopie i interpretacje rysunku przedstawiającego rozbiór Polski 			<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje stanowisko państw europejskich wobec pierwszego rozbioru Polski • wyjaśnia, dlaczego pierwszy rozbiór Polski naruszył równowagę sił w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rycinę Noela Le Mire’a „Kołacz królewski” i Johannesa Nilsona „Położenie Królestwa Polskiego w roku 1773” • tłumaczy genezę porównania pierwszego rozbioru Polski do królewskiego ciasta 	<ul style="list-style-type: none"> • określa cel powstawania kolejnych, naśladowczych wersji „Kołacza królewskiego” • wyjaśnia propagandową rolę rycin oraz działania państw zaborczych,

						mające na celu zafałszowanie prawdy historycznej
6. Oświecenie w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> ożywienie gospodarcze i kulturalne początki oświecenia rozwój szkolnictwa literatura i sztuka 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej przedstawia dokonania postaci: Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: Collegium Nobilium, Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, oświecenie stanisławowskie przedstawia dokonania postaci: Stanisława Konarskiego, Stanisława Leszczyńskiego, Ignacego Krasickiego, Bernarda Bellotta zwanego Canalettem, Dominika Merliniego podaje lata wydarzeń: 1765 r. – utworzenie Szkoły Rycerskiej, 1773 r. – powołanie Komisji Edukacji Narodowej charakteryzuje projekty reform ustrojowych Stanisława Konarskiego i Stanisława Leszczyńskiego dostrzega przejawy ożywienia w gospodarce i kulturze czasów saskich 	<ul style="list-style-type: none"> podaje lata wydarzeń: 1740 r. – utworzenie Collegium Nobilium, 1747 r. – otwarcie Biblioteki Załuskich poprawnie posługuje się terminami: Biblioteka Załuskich, Operalnia ocenia wkład Stanisława Augusta w rozwój polskiego oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia dokonania postaci: Antoniego Tyzenhousa, Andrzeja Zamoyskiego, Adama Naruszewicza, Wojciecha Bogusławskiego, Franciszka Zabłockiego, Juliana Ursyna Niemcewicza, Marcella Bacciarellego omawia reformy w szkolnictwie w Rzeczypospolitej w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> w oparciu o mapę szeroko charakteryzuje i porównuje rozwój oświaty i gospodarki na ziemiach polskich wymienia przykłady sztuki klasycyzmu z uwzględnieniem własnego regionu
7. Tajemnice sprzed wieków – Jaką Warszawę namalował Canaletto?	<ul style="list-style-type: none"> początki kariery Bernarda Bellotta oraz jego działalność w Warszawie burzliwe losy dzieł Canaletta 			<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje postać Bernarda Belotta omawia znaczenie dzieł Canaletta dla kultury polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia wpływ włoskiego malarza na rozwój polskiego oświecenia 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia losy obrazów Canaletta w czasach powstań narodowych i II wojny światowej wyjaśnia rolę dzieł Canaletta w procesie odbudowy Warszawy po II wojnie światowej
Rozdział II: Czas wielkich zmian						
1. Powstanie Stanów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> Anglicy w Ameryce Północnej przyczyny konfliktu wojna o niepodległość 	<ul style="list-style-type: none"> podaje daty wydarzeń: 4 lipca 1776 r. – ogłoszenie niepodległości Stanów Zjednoczonych Ameryki, 	<ul style="list-style-type: none"> poprawnie posługuje się terminami: ustawa stemplowa, „bostońskie picie herbaty”, Kongres 	<ul style="list-style-type: none"> podaje lata wydarzeń: 1777 r. – bitwa pod Saratogą, 1781 r. – bitwa pod Yorktown, 1783 r. – zawarcie pokoju w Paryżu 	<ul style="list-style-type: none"> analizuje sytuację kolonii angielskich w Ameryce Północnej w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia konsekwencje powstania Stanów Zjednoczonych dla

	<ul style="list-style-type: none"> • Polacy w walce o niepodległość USA • budowa nowego państwa – Stanów Zjednoczonych Ameryki 	<p>17 września 1787 r. – uchwalenie konstytucji Stanów Zjednoczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: ustawa stemplowa, „bostońskie picie herbaty” • wymienia przytoczone w Deklaracji niepodległości niezbywalne prawa przysługujące wszystkim obywatelom • ocenia wkład Polaków w walkę o niepodległość Stanów Zjednoczonych 	<p>Kontynentalny, stany</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Jerzego Waszyngtona, Tadeusza Kościuszki, Kazimierza Pułaskiego • uzasadnia oświeceniowy charakter Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych • omawia przyczyny i skutki wojny o niepodległość USA • uzasadnia oświeceniowy charakter Deklaracji niepodległości Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia zasady funkcjonowania federacji 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Thomasa Jeffersona, Benjaminą Franklina i Johna Adama 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje przebieg wojny o niepodległość USA • ocenia zasługi Jerzego Waszyngtona dla uzyskania niepodległości Stanów Zjednoczonych • wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew wojny o niepodległość USA 	<p>sytuacji międzynarodowej</p>
<p>2. Tajemnice sprzed wieków – Jak rozpoczęła się rewolucja amerykańska?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zatopienie ładunku herbaty w Bostonie • restrykcje brytyjskie • przyczyny wojny o niepodległość • symbolika flagi USA 			<ul style="list-style-type: none"> • opisuje wydarzenia związane z zatopieniem ładunku herbaty w Bostonie • wyjaśnia symboliczne znaczenie „bostońskiego picia herbaty” dla rozpoczęcia wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny wojny o niepodległość USA • charakteryzuje politykę Wielkiej Brytanii stosowaną wobec kolonii 	<ul style="list-style-type: none"> • określa znaczenie symboliki flagi amerykańskiej
<p>3. Rewolucja francuska</p>	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny kryzysu we Francji w XVIII w. • społeczeństwo francuskie • wybuch rewolucji • reformy Konstytuanty • Deklaracja praw człowieka i obywatela i jej idee 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1789 r. – wybuch Wielkiej Rewolucji Francuskiej, 1791 r. – uchwalenie konstytucji francuskiej • wymienia główne przyczyny rewolucji • opisuje najważniejsze zasady ideowe rewolucji francuskiej zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Zgromadzenie Narodowe, Stany Generalne, Zgromadzenie Konstytucyjne, Konstytuanta, Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna • charakteryzuje problemy społeczne Francji przed wybuchem rewolucji francuskiej • wymienia główne przyczyny rewolucji • opisuje najważniejsze zasady ideowe rewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 14 lipca 1789 r. – zdobycie Bastylji, 21 stycznia 1793 r. – egzekucja Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia reformy przeprowadzone przez Konstytuantę • ocenia postawę króla Ludwika XVI 	<ul style="list-style-type: none"> • szeroko omawia wpływ idei oświecenia na treść Deklaracji praw człowieka i obywatela • porównuje treść Deklaracji praw człowieka i obywatela z Deklaracją niepodległości Stanów Zjednoczonych

			francuskiej zawarte w Deklaracji praw człowieka i obywatela			
3. Republika francuska	<ul style="list-style-type: none"> • obalenie monarchii • Konwent Narodowy • ogłoszenie Francji republiką • terror rewolucyjny • przewrót thermidoriański 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: zyrondyści, jakobini, gilotyna 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Konwent Narodowy, Trybunał Rewolucyjny, dyktatoriat • wymienia i ocenia skutki Wielkiej Rewolucji Francuskiej • wskazuje charakterystyczne cechy dyktatury jakobińskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 20 września 1792 r. – bitwa pod Valmy, 27 lipca 1794 r. (9 thermidora roku II) – przewrót thermidoriański • poprawnie posługuje się terminami: rojaliści, przewrót thermidoriański 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Jeana-Paula Marata, Georges’a Dantona, Jacques’a Pierre’a Brissota • charakteryzuje ugrupowania polityczne Konwentu Narodowego • omawia etapy rewolucji francuskiej • wskazuje na mapie tereny przyłączone do Francji w okresie republiki oraz obszary objęte działaniami kontrewolucyjnymi 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ rewolucji francuskiej na dzieje Europy
4. Sejm Wielki	<ul style="list-style-type: none"> • początek obrad Sejmu Wielkiego • stronnictwa Sejmu Czteroletniego • reformy Sejmu Wielkiego • wojna w obronie Konstytucji 3 maja • drugi rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Sejm Wielki, konfederacja targowicka, drugi rozbiór Polski • podaje lata wydarzeń: 1791 r. – uchwalenie Konstytucji 3 maja, 1793 r. – drugi rozbiór Polski • wymienia reformy Sejmu Wielkiego • omawia postanowienia Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: ustawa o sejmikach, ustawa o miastach królewskich • podaje lata wydarzeń: 1788–1792 – obrady Sejmu Wielkiego • przedstawia dokonania postaci: Stanisława Małachowskiego, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Hugona Kołłątaja • wyjaśnia okoliczności zawiązania konfederacji targowickiej i ocenia jej następstwa • wskazuje na mapie zmiany terytorialne po drugim rozbiórze Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Jana Dekerta, księcia Józefa Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki • charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego • określa przyczyny i skutki wojny z Rosją z 1792 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie reform Sejmu Czteroletniego • wymienia najważniejsze bitwy wojny w obronie Konstytucji 3 maja: pod Dubienką i Zieleńcami • wskazuje na mapie Targowicę, Zieleńce i Dubienkę 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rolę tradycji związanej z Orderem Virtuti Militari • wskazuje elementy ideologii oświecenia, które znalazły swoje odbicie w Konstytucji 3 maja
5. Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • wybuch powstania kościuszkowskiego • pierwsze sukcesy powstańców • Uniwersał połaniecki 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 24 marca 1794 r. – wybuch powstania kościuszkowskiego, 1795 r. – trzeci rozbiór Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminem <i>Uniwersał połaniecki</i> • przedstawia dokonania postaci: Tadeusza Kościuszki, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia przebieg powstania kościuszkowskiego • wymienia przyczyny klęski insurekcji kościuszkowskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę wydania przez Tadeusza Kościuskę Uniwersału połanieckiego • omawia wpływ bitew 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie wewnętrznych i zewnętrznych przyczyn upadku Rzeczypospolitej

	<ul style="list-style-type: none"> • upadek powstania kościuszkowskiego • trzeci rozbiór Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: naczelnik, insurekcja, • wymienia cele i następstwa powstania kościuszkowskiego 	<p>Jana Kilińskiego i Jakuba Jasińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie zmiany terytorialne po trzecim rozbiórze • rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne przyczyny upadku Rzeczypospolitej 		<p>pod Raclawicami, Szczekocinami i Maciejowicami dla przebiegu powstania kościuszkowskiego</p>	
6. Pierwsze konstytucje	<ul style="list-style-type: none"> • znaczenie terminu <i>konstytucja</i> • konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej • Konstytucja 3 maja • konstytucja francuska 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 1787 r. – uchwalenie konstytucji USA, 1791 r. – Konstytucja 3 maja, 3 września 1791 r. – konstytucja francuska • poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, ustawa zasadnicza, monarchia konstytucyjna • omawia postanowienia Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Karola Ludwika Monteskiusza, Benjamina Franklina • wymienia główne instytucje ustrojowe Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia, w jaki sposób konstytucja amerykańska realizowała w praktyce zasadę trójpodziału władzy • określa prawa, które gwarantowała obywatelom konstytucja francuska 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia Hugona Kołłątaja i Scypiona Piatollego jako głównych autorów tekstu Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia oświeceniowy charakter konstytucji amerykańskiej, francuskiej i Konstytucji 3 maja • ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dziejów Polski 	
Rozdział III: Europa od Napoleona do Wiosny Ludów						
1. Od konsulatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • przejęcie władzy przez Napoleona • system napoleoński • ekspansja napoleońskiej Francji • armia napoleońska • wojna z Rosją 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: zamach stanu, konsul, Kodeks Napoleona, konkordat • przedstawia dokonania Napoleona Bonapartego 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: pierwszy konsul, departament, blokada kontynentalna, hegemonia, Związek Reński • podaje lata wydarzeń: 1799 r. – zamach 18 brumaire'a, 1804 r. – koronacja cesarska Napoleona Bonapartego, 1805 r. – bitwa pod Austerlitz, 1812 r. – wyprawa na Moskwę, 1813 r. – bitwa pod Lipskiem • opisuje zmiany w Europie w okresie napoleońskim w zakresie stosunków społeczno-gospodarczych i politycznych 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1806 r. – bitwy pod Jeną i Auerstedt, 1807 r. – bitwy pod Iławą Pruską i Frydlandem • opisuje przebieg wojen napoleońskich do 1813 r. • wymienia skutki wyprawy Wielkiej Armii na Rosję • wskazuje na mapie trasę wyprawy Napoleona na Moskwę 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zmiany, jakie zostały wprowadzone na mocy Kodeksu Napoleona • lokalizuje na mapie terytoria przyłączone do Francji przed 1812 r. • charakteryzuje sytuację międzynarodową Francji w epoce napoleońskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie epoki napoleońskiej w dziejach Europy

2. Legiony i Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> • Polacy na emigracji • Legiony Polskie we Włoszech • utworzenie Księstwa Warszawskiego i jego ustroj • edukacja i gospodarka w Księstwie Warszawskim • wojna z Austrią • upadek Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia okoliczności utworzenia Legionów Polskich i Księstwa Warszawskiego • wskazuje na mapie Księstwo Warszawskie, Raszyn 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1797 r. – powstanie Legionów Polskich we Włoszech, 1807 r. – utworzenie Księstwa Warszawskiego, 1815 r. – likwidacja Księstwa Warszawskiego • przedstawia dokonania postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego, księcia Józefa Poniatowskiego • opisuje ustroj i terytorium Księstwa Warszawskiego • ocenia politykę Napoleona wobec sprawy polskiej oraz postawę Polaków wobec Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Legia Naddunajska, dekret grudniowy • przedstawia dokonania postaci: Fryderyka Augusta I, Karola Kniaziewiczza 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia udział Polaków w bitwach na Półwyspie Iberyjskim • opisuje uzbrojenie armii Księstwa Warszawskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • samodzielnie i szeroko ocenia oraz uzasadnia znaczenie epoki napoleońskiej dla Polaków
3. Kongres wiedeński	<ul style="list-style-type: none"> • zwołanie kongresu w Wiedniu • sto dni Napoleona • postanowienia kongresu wiedeńskiego • zmiany terytorialne w Europie wynikające z obrad kongresu w Wiedniu • zasady restauracji, legitymizmu i równowagi 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1814 r. – zwołanie kongresu w Wiedniu, 1815 r. – bitwa pod Waterloo • poprawnie posługuje się terminami: restauracja, równowaga europejska, legitymizm • wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Poznańskie i Rzeczpospolitą Krakowską 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: „tańczący kongres”, Związek Niemiecki • przedstawia zasady i postanowienia kongresu wiedeńskiego • wymienia decyzje kongresu w sprawie polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok śmierci Napoleona Bonapartego – 1821 r. • poprawnie posługuje się terminami: 100 dni Napoleona, system Metternicha 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Aleksandra I, Fryderyka Wilhelma III, Roberta Stewarta Castlereagha, Klemensa von Metternicha, Charlesa Talleyranda • wskazuje na mapie Europy zmiany terytorialne wprowadzone w 1815 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia, jakie konsekwencje dla Europy przyniosły postanowienia kongresu
Tajemnice sprzed wieków – Jak obradował kongres w Wiedniu?	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny zwołania kongresu w Wiedniu • przebieg obrad • główni uczestnicy kongresu 			<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg obrad kongresu wiedeńskiego • wymienia głównych uczestników kongresu 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia okoliczności zorganizowania kongresu w Wiedniu • przedstawia znaczenie regulaminu dyplomatycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia rolę kongresu wiedeńskiego w dziejach Europy
5. Europa po kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> • zawarcie Świętego Przymierza i jego skutki • próby obalenia ładu wiedeńskiego • powstanie dekabrystów 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Święte Przymierze, karbonariusze, dekabryści • wyjaśnia cel i skutki zawarcia Świętego 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie: imperium osmańskie, Grecję, Królestwo Niderlandów, Belgię, Francję, Rosję, Piemont, Królestwo Obojga Sycylii, Państwo Kościelne 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1815 r. – zawarcie Świętego Przymierza, 1825 r. – powstanie dekabrystów, 1830 r. – rewolucja lipcowa we Francji, 1821–1829 – 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przebieg wydarzeń w Rosji, Francji, Belgii, Grecji i we Włoszech 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny oraz skutki rewolucji i powstań, które wybuchły w Europie po kongresie wiedeńskim

	<ul style="list-style-type: none"> • rewolucja lipcowa we Francji • walki o niepodległość w Grecji i Belgii 	Przymierza		powstanie greckie		
6. Rewolucja przemysłowa	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny rewolucji przemysłowej • rozkwit przemysłu w XIX w. • rozwój transportu • skutki rewolucji przemysłowej 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: rewolucja agrarna, rewolucja przemysłowa • określa przyczyny i charakterystyczne cechy rewolucji przemysłowej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1769 r. – opatentowanie maszyny parowej, 1837 r. – opatentowanie silnika elektrycznego • poprawnie posługuje się terminami: fabryka, industrializacja, urbanizacja, metropolia, kapitaliści, proletariąt • przedstawia dokonania postaci: Roberta Fultona, George’a Stephensona, Michaela Faradaya • prezentuje przykłady pozytywnych i negatywnych skutków procesu uprzemysłowienia, w tym dla środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje stopień rozwoju przemysłowego poszczególnych państw • wskazuje na mapie najbardziej uprzemysłowione regiony Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie wynalazków rewolucji przemysłowej dla rozwoju cywilizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zmiany w poziomie życia różnych grup społecznych w XIX w. na podstawie źródeł pisanych, ikonograficznych i statystycznych
7. Nowe ideologie	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie i rozwój liberalizmu • konserwatyzm • rozwój idei narodowych w pierwszej połowie XIX w. • początki ruchu robotniczego • socjalizm i komunizm w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok wydania „Manifestu komunistycznego” – 1848 r. • poprawnie posługuje się terminami: strajk, konserwatyzm, liberalizm, socjalizm 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, komunizm • przedstawia okoliczności powstania ruchu robotniczego • wyjaśnia główne założenia liberalizmu, socjalizmu oraz idei narodowych w Europie w pierwszej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia założenia czartyzmu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Alexisa de Tocqueville’a, Adama Smitha, Edmunda Burke’a, Giuseppe Mazziniego, Claude’a de Saint-Simona, Charles’a Fouriera, Roberta Owena, Karola Marksa, Fryderyka Engelsa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia skutki powstania nowych ideologii
8. Europa w połowie XIX w.	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny Wiosny Ludów • rewolucja lutowa we Francji • Prusy i kraje niemieckie w okresie Wiosny Ludów • rewolucja w Wiedniu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok rozpoczęcia Wiosny Ludów – 1848 r. • wyjaśnia znaczenie Wiosny Ludów i wskazuje jej zasięg 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wojny krymskiej: 1853–1856 • poprawnie posługuje się terminami: rewolucja lutowa, parlament frankfurcki, wojna krymska • omawia przyczyny i skutki wojny krymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń Wiosny Ludów we Francji, w Niemczech, w monarchii austriackiej, we Włoszech • lokalizuje na mapie państwa, w których doszło do powstań i rewolucji, 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ludwika Napoleona Bonapartego, Fryderyka Wilhelma IV, Franciszka Józefa I, Józefa Bema, Lajosa Kossutha, Giuseppe Mazziniego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ i znaczenie Wiosny Ludów na dzieje Europy drugiej połowy XIX w.

	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie węgierskie • Wiosna Ludów we Włoszech • wojna krymska i jej skutki 		<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie miejsca walk toczonych podczas wojny krymskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • a także obszary, gdzie miały miejsce wystąpienia narodowowyzwoleńcze 		
Rozdział IV: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim						
1. Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim	<ul style="list-style-type: none"> • podział ziem polskich w 1815 r. • ustrój Królestwa Polskiego • rozwój gospodarczy Kongresówki • sytuacja na ziemiach polskich pod zaborem pruskim i austriackim • kultura i oświata na ziemiach polskich w latach 1815–1830 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok powstania Królestwa Polskiego – 1815 r. • poprawnie posługuje się terminami: ziemie zabrane, Królestwo Kongresowe, Wielkie Księstwo Poznańskie, Wolne Miasto Kraków 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1816 r.– założenie Uniwersytetu Warszawskiego, 1828 r. – utworzenie Banku Polskiego • poprawnie posługuje się terminami: Rada Stanu, Zagłębie Dąbrowskie, Zagłębie Staropolskie, uwłaszczenie, romantyzm • wskazuje na mapie nowy układ granic państw zaborczych na ziemiach polskich po kongresie wiedeńskim • charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego • ocenia osiągnięcia Królestwa Polskiego w gospodarce, kulturze i szkolnictwie 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: księcia Adama Jerzego Czartoryskiego, Józefa Zajączka, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Stanisława Kostki Potockiego, Stanisława Staszica, Tadeusza Czackiego 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje i ocenia politykę zaborców wobec Polaków w latach 1815–1830 	
2. Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> • opozycja w Królestwie Polskim • wybuch powstania • negocjacje z carem i detronizacja • wojna polsko-rosyjska • przebieg powstania w Królestwie i poza nim • przywódcy powstania 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę nocy listopadowej – 29/30 listopada 1830 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę detronizacji cara – 25 stycznia 1831 r. • przedstawia dokonania postaci: Waleriana Łukasińskiego, Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego, Adama Czartoryskiego, Mikołaja I, Emilii Plater • wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego • wskazuje na mapie miejsca walk i zasięg powstania 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 25 lutego 1831 r. – bitwa pod Grochowem, 26 maja 1831 r. – bitwa pod Ostrołęką, 8 września 1831 r.– kapitulacja Warszawy • przedstawia dokonania postaci: Iwana Dybicza, Iwana Paskiewicza, Ignacego Prądzyńskiego, Macieja Rybińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny klęski powstania listopadowego i ocenia jego znaczenie dla Polaków • charakteryzuje działalność Rządu Narodowego w okresie powstania listopadowego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia międzynarodowe tło wybuchu powstania listopadowego

			listopadowego			
3. Polacy po powstaniu listopadowym	<ul style="list-style-type: none"> • skutki powstania listopadowego • Wielka Emigracja • działalność spiskowa w kraju • początki pracy organicznej 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Wielka Emigracja, emisariusze, rusyfikacja • przedstawia dokonania postaci: Juliusza Słowackiego, Adama Mickiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: Statut organiczny, noc paskiewiczowska, Komitet Narodowy Polski • przedstawia dokonania postaci: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego, Tadeusza Krępowieckiego • wymienia bezpośrednie i długofalowe skutki powstania listopadowego • wskazuje na mapie państwa europejskie, do których udawali się Polacy po upadku powstania listopadowego • przedstawia początki pracy organicznej na ziemiach polskich, wymienia główne założenia oraz najwybitniejszych przedstawicieli tego nurtu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Krzysztofa Mrogowiusza, Józefa Lompy, Franza von Stadion • omawia wydarzenia Wiosny Ludów na ziemiach polskich na tle wydarzeń europejskich • wyjaśnia znaczenie rozwoju ukraińskiego ruchu narodowego w Galicji • ocenia znaczenie działalności Polaków dla wydarzeń Wiosny Ludów w Europie • wymienia przyczyny wybuchu oraz omawia przebieg powstań krakowskiego i wielkopolskiego • porównuje cele i znaczenie powstania krakowskiego i powstania wielkopolskiego 		
4. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie krakowskie • rabacja galicyjska • Wiosna Ludów w Wielkopolsce • Wiosna Ludów w Galicji • rozwój ukraińskiego ruchu narodowego • udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1846 r. – powstanie krakowskie, 1848 r. – wybuch Wiosny Ludów • poprawnie posługuje się terminami: serwituty, powstanie wielkopolskie, rabacja • ocenia postawy Polaków w czasie Wiosny Ludów • wskazuje na mapie tereny objęte rabacją galicyjską i powstaniem wielkopolskim 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Edwarda Dembowskiego, Jana Tyssowskiego, Ludwika Mierosławskiego • prezentuje przyczyny i skutki rabacji galicyjskiej • omawia działania podejmowane podczas Wiosny Ludów na ziemiach polskich 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Krzysztofa Mrogowiusza, Józefa Lompy, Franza von Stadion • wymienia przyczyny wybuchu oraz omawia przebieg powstań krakowskiego i wielkopolskiego • porównuje cele i znaczenie powstania krakowskiego i wielkopolskiego • charakteryzuje poczynania zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej w okresie Wiosny Ludów 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wydarzenia Wiosny Ludów na ziemiach polskich na tle wydarzeń europejskich • wyjaśnia znaczenie rozwoju ukraińskiego ruchu narodowego w Galicji • ocenia znaczenie działalności Polaków dla wydarzeń Wiosny Ludów w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje cele i znaczenie powstania krakowskiego i powstania wielkopolskiego

Rozdział V: Świat w drugiej połowie XIX w.

<p>1. Zjednoczenie Włoch</p>	<ul style="list-style-type: none"> wzrost znaczenia Piemontu i przyczyny zjednoczenia Włoch dwie koncepcje zjednoczenia wojna z Austrią zjednoczenie kraju i powstanie Królestwa Włoskiego dążenia kolonizatorskie Włochów 	<ul style="list-style-type: none"> podaje rok powstania Królestwa Włoskiego – 1861 r. omawia stosunek Francji i Austrii do procesu zjednoczenia Włoch przedstawia dokonania: Camilla Cavoura 	<ul style="list-style-type: none"> podaje rok ogłoszenia Rzymu stolicą Włoch – 1871 r. poprawnie posługuje się terminem <i>risorgimento</i> wskazuje na mapie trasę, którą przebył Garibaldi podczas wyprawy „tysiaca czerwonych koszul” w 1860 r. oraz tereny przyłączone do Królestwa Sardynii w 1859 r. przedstawia dokonania postaci: Wiktora Emanuela II, Giuseppe Garibaldiego 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia sytuację międzynarodową państw włoskich w połowie XIX w. wymienia wydarzenia polityczne w Europie, które wpłynęły na zjednoczenie Włoch omawia przebieg i wyróżnia kolejne etapy procesu zjednoczenia Włoch 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zjednoczenie Włoch w kontekście porównania tego wydarzenia z ruchami zjednoczeniowymi w innych częściach Europy ocenia znaczenie zjednoczenia Włoch dla rozwoju idei narodowych w Europie 	
<p>2. Zjednoczenie Niemiec</p>	<ul style="list-style-type: none"> koncepcje zjednoczenia Niemiec polityka Prus wojny Prus z Danią i Austrią konflikt zbrojny Prus z Francją i utworzenie cesarstwa niemieckiego Komuna Paryska 	<ul style="list-style-type: none"> podaje rok powstania cesarstwa niemieckiego (II Rzeszy Niemieckiej) – 1871 r. przedstawia dokonania Ottona von Bismarcka omawia koncepcje zjednoczenia Niemiec dostrzega najważniejsze podobieństwa i różnice w procesie zjednoczenia Włoch i Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> podaje lata wydarzeń: 1864 r. – wojna Austrii i Prus z Danią, 1867 r. – utworzenie Związku Północnoniemieckiego, przedstawia dokonania Wilhelma I Hohenzollerna charakteryzuje politykę Prus, zmierzającą do zjednoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przyczyny i skutki wojny prusko-francuskiej w latach 1870–1871 omawia przebieg wydarzeń związanych z Komuną Paryską wskazuje na mapie obszar Związku Północnoniemieckiego oraz cesarstwa niemieckiego 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje rolę Jarosława Dąbrowskiego w wydarzeniach rewolucyjnych w Paryżu porównuje metody polityczne stosowane przez Bismarcka z postawą Cavoura i Garibaldiego w okresie jednoczenia Włoch 	
<p>3. Stany Zjednoczone w XIX wieku</p>	<ul style="list-style-type: none"> rozwój Stanów Zjednoczonych w XIX w. podział na Północ i Południe przyczyny i przebieg wojny secesyjnej skutki wojny domowej w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> podaje lata wojny secesyjnej w USA – 1861–1865 poprawnie posługuje się terminami: Północ, Południe przedstawia dokonania Abrahama Lincolna 	<ul style="list-style-type: none"> podaje lata wydarzeń: 1861–1865– wojna secesyjna w USA, 1865 r. – zniesienie niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych poprawnie posługuje się terminami: secesja, demokraci, republikanie przedstawia dokonania Jeffersona Davisa, Roberta Lee opisuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach Zjednoczonych 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia przebieg wojny secesyjnej w USA wskazuje na mapie miejsca przełomowych bitew wojny secesyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> omawia rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych w XIX w. ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w Stanach Zjednoczonych charakteryzuje zjawisko emigracji do USA 	

4. Ekspansja kolonialna	<ul style="list-style-type: none"> • przyczyny ekspansji kolonialnej • kolonizacja Afryki w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • polityka kolonialna w Azji w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • skutki kolonializmu • konflikty kolonialne 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: kolonializm, protektorat, dominium • wskazuje na mapie największe mocarstwa i ich kolonie 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia przyczyny ekspansji kolonialnej • wymienia kierunki oraz określa zasięg ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX w. • ocenia pozytywne i negatywne skutki polityki kolonialnej z perspektywy europejskiej oraz z punktu widzenia kolonizowanych społeczności 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny, przebieg i skutki najważniejszych konfliktów kolonialnych w XIX w. • wymienia postanowienia konferencji berlińskiej z 1885 r. 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw na przykładzie Wielkiej Brytanii 	
5. Wiek wynalazków	<ul style="list-style-type: none"> • rozkwit nauk przyrodniczych • rozwój medycyny i higieny • rozwój komunikacji i transportu • życie codzienne w drugiej połowie XIX i na początku XX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze odkrycia i wynalazki drugiej połowy XIX w. oraz początku XX w. • określa skutki przewrotu technicznego i postępu cywilizacyjnego, w tym dla środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1859 r. – ogłoszenie teorii ewolucji Karola Darwina, 1886 r. – odkrycie fal radiowych, 1903 r. – pierwszy lot samolotem • charakteryzuje dokonania postaci: Karola Darwina, Dmitrija Mendelejewa, Pierre’a Curie i Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura, Wilhelma Roentgena, Grahama Bella, Thomasa Alvy Edisona • omawia znaczenie rozpowszechnienia nowych środków transportu • wskazuje na mapie Kanał Sueski i Kanał Panamski 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w. • wymienia możliwości wykorzystania wynalazków XIX w. w różnych dziedzinach życia oraz wskazuje pozytywne i negatywne zastosowania tych odkryć 	
6. W stronę demokracji	<ul style="list-style-type: none"> • demokratyzacja życia politycznego • rozwój ruchu robotniczego w drugiej połowie XIX w. • socjaldemokracja • anarchizm • powstanie nowych ideologii pod koniec XIX w. • emancypacja kobiet 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: społeczeństwo industrialne, nacjonalizm, solidaryzm społeczny, emancypacja 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: I Międzynarodówka, II Międzynarodówka, anarchizm, socjaldemokracja, chadecja, sufrażystki • podaje lata wydarzeń: 1848 r. – wprowadzenie powszechnego prawa wyborczego we Francji, 1869 r. – nadanie po raz pierwszy prawa wyborczego 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie rozwoju ruchu robotniczego w XIX w. • omawia działalność ruchów emancypacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia koncepcje ideologów anarchizmu • opisuje założenia syjonizmu 	

			<p>kobietom, 1891 r. – ogłoszenie encykliki „Rerum novarum”</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Włodzimierza Lenina, Eduarda Bernsteina, Leona XIII • charakteryzuje przyczyny i następstwa procesu demokratyzacji życia politycznego 			
7. Kultura przełomu XIX i XX wieku	<ul style="list-style-type: none"> • literatura i prasa przełomu XIX i XX w. • malarstwo i architektura w drugiej połowie XIX i na początku XX w. • narodziny kultury masowej • upowszechnienie sportu 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok pierwszych nowożytnych igrzysk olimpijskich – 1896 r. • poprawnie posługuje się terminami: realizm, impresjonizm, kultura masowa • omawia nowe zjawiska kulturowe, w tym narodziny kultury masowej oraz przemiany obyczajowe 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1874 r. – pierwsza wystawa impresjonistów, 1896 r. – pierwsze nowożytne igrzyska olimpijskie • poprawnie posługuje się terminami: realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja, kultura masowa • przedstawia dokonania postaci: Claude’a Moneta, Pierre’a de Coubertina 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia twórców kultury przełomu XIX i XX w. i przedstawia ich najważniejsze dzieła 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie kina dla rozwoju kultury masowej • omawia rolę organizacji nowożytnych igrzysk olimpijskich w rozwoju kultury masowej i przemian obyczajowych 	
8. Tajemnice sprzed wieków – Kim byli impresjoniści?	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie tzw. Salonu Odrzuconych • utworzenie określenia <i>impresjoniści</i> • cechy malarstwa impresjonistycznego 			<ul style="list-style-type: none"> • na przykładzie reprodukcji obrazu „Impresja – wschód słońca” Claude’a Moneta wyjaśnia istotę malarstwa impresjonistycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejszych twórców impresjonizmu • tłumaczy, czym był Salon Odrzuconych 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia rozwój impresjonizmu
Rozdział VI: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów						
1. Powstanie styczniowe	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w Rosji po wojnie krymskiej • działalność Czerwonych i Białych • przyczyny wybuchu powstania styczniowego • wybuch i przebieg powstania • upadek powstania 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę wybuchu powstania styczniowego – 22 stycznia 1863 r. • poprawnie posługuje się terminem <i>branka</i> • omawia główne przyczyny powstania styczniowego • wskazuje na mapie zasięg powstania styczniowego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę wydania dekretu o uwłaszczeniu – 2 marca 1864 r. • poprawnie posługuje się terminami: Czerwoni, Biali, partie, uwłaszczenie • przedstawia dokonania postaci: Jarosława Dąbrowskiego, Aleksandra Wielopolskiego, Romualda Traugutta 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje działalność Tymczasowego Rządu Narodowego • podaje datę ostatecznego upadku powstania styczniowego – grudzień 1864 r., klęska oddziału księdza Stanisława Brzóska 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje okres odwilży posewastopolskiej • określa znaczenie dekretu o uwłaszczeniu dla klęski powstania • ocenia wpływ manifestacji patriotycznych z lat 1860–1861 na wybuch powstania styczniowego 	

			<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny oraz przebieg powstania styczniowego • wskazuje na mapie zasięg powstania styczniowego 			
2. Tajemnice sprzed wieków – Jak oficer carski został dyktatorem powstania?	<ul style="list-style-type: none"> • życie Romualda Traugutta przed wybuchem powstania styczniowego • działalność Traugutta jako dyktatora powstania 			• charakteryzuje postać Romualda Traugutta	• omawia metody postępowania Rosjan w stosunku do przywódców polskiego powstania narodowego	• ocenia działalność Romualda Traugutta
3. Polacy po powstaniu styczniowym	<ul style="list-style-type: none"> • Królestwo Polskie po powstaniu styczniowym • polityka władz pruskich • autonomia galicyjska • Polacy wobec polityki zaborców • rozwój gospodarczy ziem polskich w drugiej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: rusyfikacja, Kraj Przywiślański, germanizacja • wymienia podstawowe skutki powstania styczniowego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1894 r. – utworzenie Hukaty, 1901 r. – strajk we Wrześni • poprawnie posługuje się terminami: rusyfikacja, Kraj Przywiślański, germanizacja, kulturkampf, rugi pruskie, stańczycy, trójlojalizm • przedstawia dokonania postaci: Michała Drzymały, Hipolita Cegielskiego • rozróżnia bezpośrednie i długofalowe następstwa powstania styczniowego • opisuje metody rusyfikacji oraz germanizacji • charakteryzuje i ocenia zróżnicowane postawy społeczeństwa wobec zaborców • porównuje możliwości prowadzenia działalności społecznej i rozwoju narodowego w trzech zaborach w drugiej połowie XIX w. 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje rozwój gospodarczy w trzech zaborach • wyjaśnia przyczyny zacofania gospodarczego w zaborze austriackim 	<ul style="list-style-type: none"> • na przykładzie obrazu Jana Matejki „Stańczyk” charakteryzuje idee konserwatystów krakowskich • ocenia politykę zaborców w poszczególnych zaborach wobec rozwoju kultury polskiej 	
4. Partie polityczne na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • ruch socjalistyczny na ziemiach polskich • narodowa demokracja • rozwój ruchu ludowego 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok rewolucji w Rosji i na ziemiach polskich – 1905 r. • przedstawia dokonania postaci: Józefa Piłsudskiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1892 r. – powstanie PPS, 1893 r. – powołanie Ligi Narodowej, 1895 r. – utworzenie Stronnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny oraz przebieg rewolucji 1905–1907 w Królestwie Polskim • wskazuje na mapie ośrodki 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rozwój ruchu spółdzielczego na ziemiach polskich • przedstawia dokonania postaci: Stanisława 	

	<ul style="list-style-type: none"> • rewolucja 1905 r. na ziemiach polskich i jej skutki 	Romana Dmowskiego	<p>Ludowego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia dokonania postaci: Ludwika Waryńskiego, Ignacego Daszyńskiego, Wincentego Witosa • wymienia partie ruchu socjalistycznego, narodowej demokracji, ruchu ludowego 	wystąpień robotniczych w okresie rewolucji 1905–1907	<p>Wojciechowskiego, Bolesława Limanowskiego, Róży Luksemburg, Juliana Marchlewskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia skutki rewolucji z lat 1905–1907 na ziemiach polskich 	
5. Kultura polska bez państwa polskiego	<ul style="list-style-type: none"> • kultura narodowa Polaków na przełomie XIX i XX w. • polski pozytywizm • powstanie szkoły krakowskiej i warszawskiej • kultura Młodej Polski 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie posługuje się terminami: pozytywizm, Młoda Polska • przedstawia dokonania Henryka Sienkiewicza 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę przyznania literackiej Nagrody Nobla dla Henryka Sienkiewicza – 1905 r. • poprawnie posługuje się terminami: szkoła krakowska i warszawska, modernizm • porównuje warunki rozwoju kultury narodowej Polaków w trzech zaborach 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje rozwój pozytywizmu na ziemiach polskich • wymienia polskich przedstawicieli pozytywizmu i podaje przykłady ich twórczości 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sztukę Młodej Polski – jej reprezentantów i główne dzieła • wyjaśnia rolę historii w kształtowaniu polskiej kultury narodowej 	
Rozdział VII: I wojna światowa						
1. Przyczyny wybuchu I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> • powstanie nowych mocarstw w drugiej połowie XIX w. • konflikt między europejskimi mocarstwami • wyścig zbrojeń • wojna rosyjsko-japońska • kocioł bałkański 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1882 r. – powstanie trójprzymierza, 1907 r. – zawarcie trójporozumienia • poprawnie posługuje się terminami: trójprzymierze, trójporozumienie, kocioł bałkański 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok wybuchu wojny japońsko-rosyjskiej – 1904 r. • poprawnie posługuje się terminami: panslawizm, państwa centralne, <i>entente cordiale</i>, ententa, trójporozumienie • wymienia główne przyczyny narastania konfliktów pomiędzy mocarstwami europejskimi na przełomie XIX i XX w. oraz lokalizuje je na mapie 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje przyczyny, przebieg i skutki wojny japońsko-rosyjskiej i wojen bałkańskich 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje politykę głównych mocarstw światowych przed wybuchem I wojny światowej • ocenia znaczenie wyścigu zbrojeń dla wybuchu konfliktu światowego 	
2. Wielka wojna	<ul style="list-style-type: none"> • wybuch I wojny światowej • początek walk na froncie zachodnim • wojna pozycyjna • walki na wschodzie Europy 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę kapitulacji Niemiec – 11 listopada 1918 r. • poprawnie posługuje się terminami: wojna pozycyjna, gazy bojowe • wymienia państwa walczące w wielkiej wojnie po stronie państw centralnych i po stronie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 28 czerwca 1914 r. – zamach w Sarajewie, 1916 r. – bitwa pod Verdun, 11 listopada 1918 r. – kapitulacja Niemiec • charakteryzuje specyfikę działań wojennych ze szczególnym 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia znaczenie użycia nowych środków technicznych w walkach w czasie wielkiej wojny 	<ul style="list-style-type: none"> • porównuje działania na froncie zachodnim z walkami na froncie wschodnim • wskazuje na mapie linię frontu na wschodzie i zachodzie pod koniec 1914 r. oraz w momencie zawieszenia broni 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zmiany w umundurowaniu wojska w I wojnie światowej

		ententy	uwzględnieniem nowych środków technicznych • omawia najważniejsze bitwy lądowe stoczone podczas I wojny światowej			
3. Zakończenie I wojny światowej	<ul style="list-style-type: none"> • walki na Bałkanach i we Włoszech • przewaga ententy • kapitulacja Niemiec, koniec walk i podpisanie traktatu wersalskiego • skutki I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 11 listopada 1918 r. – zakończenie I wojny światowej, 28 czerwca 1919 r. – podpisanie traktatu wersalskiego • wymienia skutki wielkiej wojny 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie zawieszenia broni na froncie wschodnim, spowodowanego rewolucją w Rosji • przedstawia rolę tzw. traktatu brzeskiego dla przebiegu I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie kolonie niemieckie opanowane przez wojska ententy w 1914 r. • przedstawia postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie Niemiec 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje walki na Bałkanach w I wojnie światowej • wymienia najważniejsze bitwy morskie stoczone podczas I wojny światowej 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia wpływ i znaczenie wielkiej wojny dla Europy i świata
4. Tajemnice sprzed wieków – Jakie nowe zdobycze techniki zastosowano podczas wielkiej wojny?	<ul style="list-style-type: none"> • wykorzystanie czołgów w działaniach wojennych 1914–1918 • bombowce, sterowce i myśliwce w czasie I wojny światowej 				<ul style="list-style-type: none"> • omawia zastosowanie czołgów w I wojnie światowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie i rolę użycia zeppelinów w latach 1914–1918 • charakteryzuje działania lotnictwa podczas wielkiej wojny
5. Rewolucje w Rosji	<ul style="list-style-type: none"> • rewolucja lutowa • okres dwuwładzy w Rosji • stronnictwa polityczne w Rosji • przewrót bolszewicki • wojna domowa w Rosji • skutki rewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę przewrotu bolszewickiego – listopad 1917 r. • poprawnie posługuje się terminem bolszewicy • przedstawia rolę postaci: Mikołaja II, Włodzimierza Lenina 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 15 marca 1917 r. – abdykacja cara Mikołaja II, 1922 r. – utworzenie ZSRR • poprawnie posługuje się terminami: dwuwładza, bolszewicy, tezy kwietniowe • wyjaśnia polityczne i społeczno-gospodarcze przyczyny wybuchu rewolucji w Rosji w 1917 r. • omawia okoliczności przejścia przez bolszewików władzy w Rosji • opisuje bezpośrednie następstwa rewolucji lutowej i październikowej dla Rosji oraz Europy • ogólnie charakteryzuje reakcję Europy na wydarzenia w Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: styczeń 1918 r. – rozwiązanie Zgromadzenia Konstytucyjnego w Rosji, lipiec 1918 r. – utworzenie RFSRR • poprawnie posługuje się terminami: eserowcy, mienszewicy, kadeci, Armia Czerwona, Biali 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia rolę postaci: Aleksandra Kiereńskiego, Iwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego • charakteryzuje działalność Rządu Tymczasowego, kierowanego przez Aleksandra Kiereńskiego • wyjaśnia rolę Niemiec we wzmocnieniu ugrupowania bolszewików w Rosji 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia losy rodziny carskiej po przewrocie bolszewickim • szczegółowo omawia reakcję państw europejskich na wydarzenia w Rosji oraz wpływ rewolucji na sytuację polityczną w Europie

<p>6. Polacy w walce o niepodległość</p>	<ul style="list-style-type: none"> • polskie orientacje polityczne • organizacje niepodległościowe • Legiony Polskie • formacje polskie u boku Rosji • działalność Polskiej Organizacji Wojskowej • wojsko polskie we Francji 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rok utworzenia Legionów Polskich – 1914 r. • przedstawia dokonania postaci: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego • poprawnie posługuje się terminami: orientacja prorosyjska, orientacja proaustriacka 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje lata wydarzeń: 1908 r. – powołanie Związku Walki Czynnej, 1917 r. – powstanie Błękitnej Armii we Francji • poprawnie posługuje się terminami: Kompania Kadrowa, kryzys przysięgowy • charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy utworzenia armii polskiej • opisuje poglądy zwolenników różnych polskich orientacji politycznych • ocenia wysiłek zbrojny Polaków 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie rejony walk Legionów Polskich • przedstawia dokonania postaci: Józefa Hallera, Józefa Dowbora-Muśnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie uznania przez Francję i Wielką Brytanię Komitetu Narodowego Polskiego za reprezentację narodu polskiego • omawia cele i działalność Związku Walki Czynnej, Związku Strzeleckiego, Towarzystwa „Strzelec”, Polskich Drużyn Strzeleckich, Drużyn Podhalańskich, Drużyn Bartoszewych, Naczelnego Komitetu Narodowego, Polskiej Organizacji Wojskowej 	
<p>7. Sprawa polska w czasie I wojny światowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • państwa zaborcze a sprawa polska • Akt 5 listopada • sprawa polska w polityce ententy • Polacy na konferencji paryskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje datę manifestu dwóch cesarzy – 5 listopada 1916 r. • przedstawia dokonania Józefa Piłsudskiego • charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje daty wydarzeń: 8 stycznia 1918 r. – orędzie prezydenta Thomasa Woodrowa Wilsona, 28 czerwca 1919 r. – traktat wersalski • poprawnie posługuje się terminami: Tymczasowa Rada Stanu, Rada Regencyjna, Akt 5 listopada • przedstawia dokonania postaci: Ignacego Paderewskiego, Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia stosunek państw ententy do sprawy polskiej • wymienia postanowienia traktatu wersalskiego w sprawie polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia międzynarodowe uwarunkowania sprawy polskiej • wskazuje na przełomowe znaczenie dla sprawy polskiej orędzia prezydenta USA Thomasa Woodrowa Wilsona 	